

ПОТРЕБИ ТА УМОВИ ПРОЖИВАННЯ ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ У КИЄВІ: ВИКЛИКИ ІНТЕГРАЦІЇ ТА МОЖЛИВОСТІ ЇХ ПОДОЛАННЯ

Авторка: Лілія Котик

Над дослідженням також працював: Владислав Демченко

Координатори: Ірина Корольчук, Олена Барчук

Соціолог: Мирослава Козюпа

Оформлення: Анна Генелюк

Дослідження проведено в межах діяльності фонду як виконавчого партнера **Агенції ООН у справах біженців**, що має на меті підтримку внутрішньо переміщених осіб, постраждалого населення та інших вразливих категорій громадян. Погляди, представлені у цьому дослідженні, належать його авторам і не обов'язково відображають офіційну політику **Агенції ООН у справах біженців**.

Дослідження спрямоване на **вивчення умов проживання та потреб внутрішньо переміщених осіб у Києві**. У ньому розглядаються питання доступу до житла, працевлаштування, підтримки підприємницької діяльності, медичних послуг та інтеграції. Збір даних тривав з 27 вересня по 14 жовтня 2024 року і проводився шляхом онлайн-опитування, в якому взяли участь 1927 респондентів. Результати дослідження спрямовані на розробку практичних рекомендацій для органів місцевого самоврядування та інших зацікавлених сторін з метою покращення умов проживання, доступу до послуг та інтеграції переміщених осіб.

Благодійний фонд «Рокада» є виконавчим партнером **Агенції ООН у справах біженців** та здійснює свою діяльність вже понад **20 років**. До лютого 2022 року команда Фонду складалася із двадцяти осіб, які допомагали облаштувати своє життя в Україні біженцям із понад сорока країн: Афганістану, Судану, Сирії тощо.

24 лютого 2022 року все змінилось: для українців, для біженців, для «Рокади». З початку повномасштабного вторгнення, спираючись на 20-річний досвід та підтримку міжнародних організацій, наш Фонд розгорнув мережу регіональних представництв у 14 регіонах країни. Сьогодні сотні фахівців щоденно допомагають постраждалому населенню, внутрішньо переміщеним особам та шукачам притулку.

Вступ

Методологія дослідження

1

Аналіз попередніх досліджень

2

Соціально-демографічні характеристики опитаних

3

Житлові умови та стабільність проживання

4

Фінансова ситуація та основні проблеми

5

Доступ до медичних послуг для внутрішньо переміщених осіб у Києві

6

Рівень зайнятості та можливості працевлаштування

7

Професійний розвиток та підприємницька діяльність

8

Взаємодія ВПО з місцевою громадою та соціокультурна інтеграція

Висновки

Рекомендації

Список використаної літератури

Широкомасштабне вторгнення в Україну змусило мільйони людей покинути свої домівки та шукати безпечний прихисток в інших регіонах. Київ прийняв значну кількість переміщених українців – станом на 23 жовтня 2024 року, [за офіційними даними Міністерства соціальної політики](#), у столиці зареєстровано 415 474 внутрішньо переміщених осіб (ВПО).

Такий масштабний наплив людей може суттєво впливати на інфраструктуру та соціальні послуги міста, створюючи нові виклики як для ВПО, так і для органів місцевого самоврядування.

Переміщені українці часто постають перед труднощами: від пошуку доступного житла та можливостей працевлаштування до отримання медичних послуг та соціально-психологічної підтримки. Життя в новому середовищі підвищує рівень стресу, що вимагає ефективних рішень для успішної адаптації та інтеграції переміщених осіб у місцеву громаду.

Метою цього дослідження є аналіз потреб та умов проживання ВПО у Києві, виявлення основних викликів, з якими вони стикаються, а також визначення можливостей для їх інтеграції в місцеву громаду.

Основні **завдання** дослідження:

- Вивчити житлові умови та стабільність проживання, дослідивши доступність житла та тривалість оренди.
- Проаналізувати фінансову ситуацію та основні проблеми переміщених українців, враховуючи доходи та витрати.
- Оцінити доступ ВПО до медичних послуг.
- Дослідити рівень зайнятості та можливості працевлаштування для ВПО.
- Оцінити підтримку професійного розвитку та можливості для підприємницької діяльності.
- Дослідити рівень інтеграції та взаємодії переміщених осіб з місцевою громадою.
- Розробити рекомендації для органів місцевого самоврядування та інших зацікавлених сторін щодо покращення умов проживання і соціальної інтеграції ВПО.

Практичне значення дослідження полягає у розробці рекомендацій на основі зібраних даних для покращення доступу переміщених українців до житла, роботи, медичних та соціальних послуг, а також для сприяння їхній інтеграції у місцеву громаду.

Методологія дослідження

Дослідження потреб і підтримки внутрішньо переміщених осіб (ВПО) у м. Київ проведено за допомогою кількісного методу збору даних. Для цього було проведено онлайн-анкетування методом CAWI за допомогою стандартизованої анкети, що включала закриті та відкриті питання. Цей підхід дав змогу отримати структуровані відповіді та виявити ключові тенденції.

Респонденти заповнювали анкети самостійно та у зручний для них час. Участь була анонімною і добровільною, без збору персональних даних, що забезпечило конфіденційність.

Основним інструментом дослідження стала анкета, надана КМДА, яку ми використали з мінімальними змінами для адаптації до специфіки нашого дослідження.

Отримані дані були проаналізовані та узагальнені для подальшої розробки рекомендацій щодо покращення підтримки та інтеграції ВПО.

Обмеження дослідження: дослідження фокусується на кількісному аналізі, що дозволяє виявити загальні тенденції, проте не охоплює всіх аспектів досвіду ВПО. Це обмеження враховане у планах на подальші дослідження, які передбачають застосування якісних методів для більш глибокого вивчення проблем і потреб цієї групи.

Цільова аудиторія: внутрішньо переміщені українці, які проживають у м. Київ – польовий збір даних проходив з 27 вересня по 14 жовтня 2024 року.

Охоплення: у дослідженні взяли участь 1927 респондентів. Варто зазначити, що через географічне обмеження – дослідження орієнтоване виключно на мешканців міста Києва – частина респондентів, які не проживали у столиці, була виключена з аналізу.

Метод вибірки: метод доступності (зручна вибірка).

Аналіз попередніх досліджень

Проаналізовано декілька досліджень, які стосуються інтеграції переміщених українців у Києві, зокрема, їхні основні потреби та проблеми, з якими вони стикаються. Результати цих досліджень дозволяють зрозуміти актуальні проблеми, що впливають на якість життя ВПО, та визначити шляхи покращення їхньої ситуації.

Звіт [УВКБ ООН "Життя в очікуванні: наміри та перспективи внутрішньо переміщених осіб в Україні"](#), опублікований у лютому 2023 року, аналізує ситуацію та наміри внутрішньо переміщених осіб на основі даних, зібраних наприкінці 2022 року. У звіті висвітлюються основні виклики, з якими стикаються переселенці, а також їхні сподівання на майбутнє. Згідно з даними звіту, **47%** опитаних у Києві повідомили, що їхні поточні умови проживання є гіршими або значно гіршими, ніж у місці походження. Рівень інтеграції ВПО у Києві та Київській області залишається низьким через відсутність стабільного житла (**10%**) та труднощі з працевлаштуванням (**25%**). Основні проблеми ВПО включають нестачу адекватного житла та недостатню кількість джерел доходу.

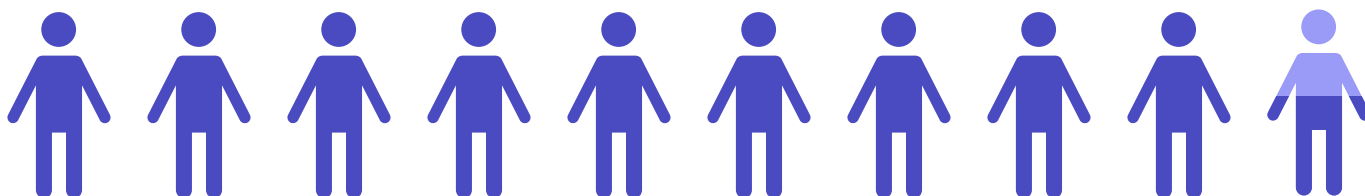
Інше важливе дослідження ["Особливості адаптації та інтеграції ВПО у Київській територіальній громаді"](#) було проведене Радою міжнародних наукових досліджень та обмінів (IREX) у межах програми "Єднання заради дії" спільно з Департаментом соціальної та ветеранської політики КМДА, Офісом Омбудсмена та Радою з питань ВПО при Київській міській військовій адміністрації. Дослідження, яке тривало з 8 січня по 5 лютого 2024 року, охопило **2488 респондентів** і окреслює детальну картину умов проживання, потреб та проблем ВПО у Києві. Основними труднощами, виявленими під час опитування, були доступ до житла, працевлаштування, медичних послуг і соціальна інтеграція. Це дослідження також стало основою для розробки рекомендацій щодо покращення умов життя переміщених українців і підкреслює необхідність комплексної підтримки з боку місцевої влади, громадських організацій та бізнесу.

[Міжнародна організація з міграції \(ІОМ\)](#) у своєму звіті за квітень 2024 року зазначає, що більшість ВПО в Києві перебувають у статусі тривалого переселення (більше одного року) і значна частина з них висловлює бажання залишитися на поточному місці проживання. Основні потреби ВПО включають доступ до житла, медичних послуг та інтеграцію у місцеву громаду.

Проведені дослідження підкреслюють, що для успішної інтеграції ВПО у Києві необхідна системна підтримка у ключових сферах – таких як житло, медичні послуги, працевлаштування та соціальна інтеграція. Попри існуючі виклики, багато переміщених українців розглядають Київ як місце відносної стабільності та можливостей для розвитку.

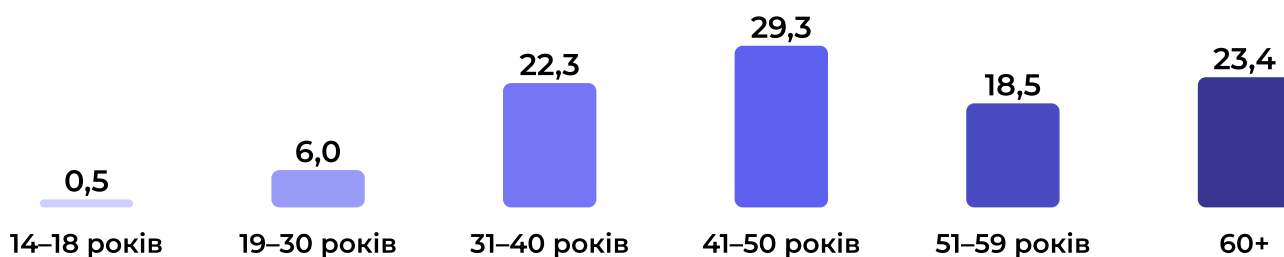
Водночас для більш комплексного розуміння ситуації необхідний подальший аналіз інших досліджень та ресурсів, які розглядають різні аспекти інтеграції ВПО. Це дозволить краще врахувати їх різноманітні потреби і забезпечити більш ефективні рішення щодо їхньої підтримки.

Соціально-демографічні характеристики опитаних

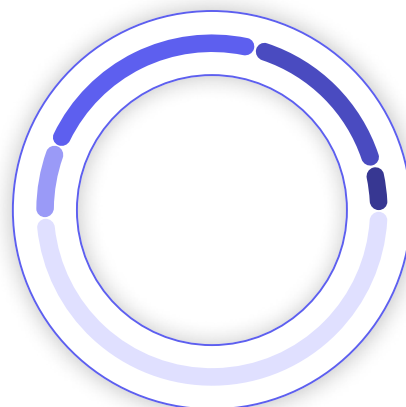
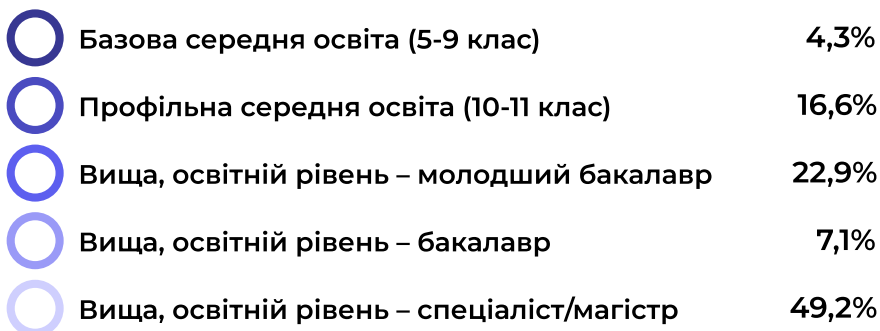
Чи зареєстровані ви як ВПО у соціальних службах?

Так Ні

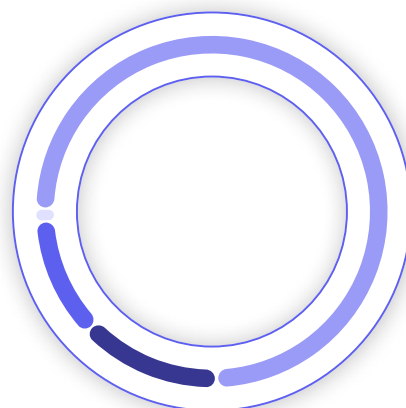

Вік опитаних

Яка у вас освіта?

З якої кількості осіб складається ваша родина (включаючи вас, інших дорослих, дітей)

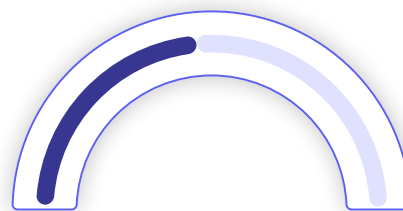
Чи є у вас неповнолітні діти?

Так

46,9%

Ні

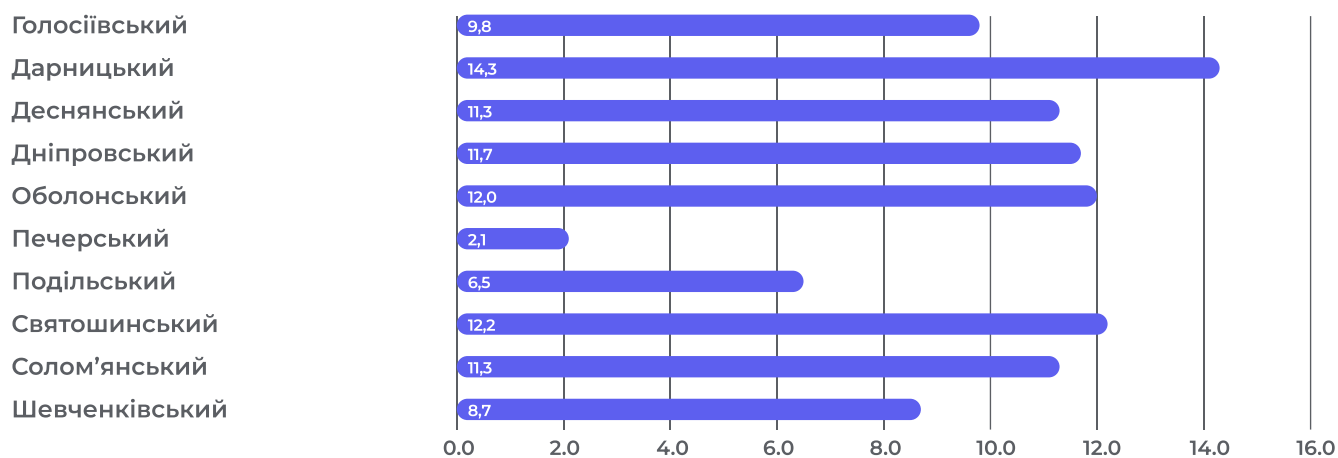
53,1%

З якої області Ви перемістились?

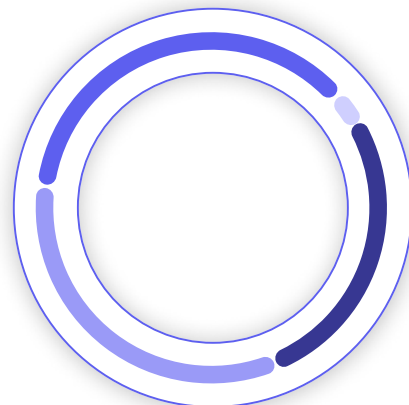
АР Крим	0,2%
Дніпропетровська	0,8%
Донецька	52,5%
Житомирська	0,1%
Запорізька	6,3%
Київська	0,4%
Луганська	12,6%
Миколаївська	0,7%
Полтавська	0,1%
Сумська	1,4%
Харківська	3,6%
Херсонська	21,2%
Чернігівська	0,2%

У якому районі м. Києва Ви проживаєте зараз?

Як довго ви проживаєте у м. Києві?

☐	Рік і більше	85,7%
☐	Близько шести місяців	6,4%
☐	Близько трьох місяців	4,3%
☐	Близько місяця	3,6%

Вкажіть ваше поточне або останнє місце роботи (напрямок/сфера)

Освіта, наука	13,9%
Торгівля, постачання	11,8%
Медицина, фармацевтика	9,1%
Бухгалтерія, фінанси, економіка, бізнес, банк	6,2%
Державна служба, робота на ДП	7,1%
Менеджмент, управління, адміністрування, HR	2,9%
Соціальна сфера	1,5%
Харчування, кафе, ресторани	2,0%
Виробництво, інженерія	6,0%
Будівництво, ремонт	1,5%
Інфраструктура, транспорт, логістика, пошта, зв'язок	4,1%
ІТ	0,6%
Культура, творчість, дизайн	1,2%
Охорона, безпека	1,5%
Без роботи, декрет, пенсіонер/пенсіонерка	7,6%
Сфера послуг	3,6%
С/г, агрономія	0,4%
Громадський сектор, благодійність, волонтерство	0,8%
Аналітика	0,2%
Бібліотечна справа, архів, музей	0,6%
Ветеринарія	0,2%
Оборона, військова справа, служба в ЗСУ	0,9%
Енергетика, відновлювальна енергетика, газопостачання	1,9%

ФОП	2,7%
Комунальні послуги	1,5%
Маркетинг, реклама, ЗМІ, поліграфія	0,5%
Нотаріальна діяльність, юридичні послуги	1,2%
Різноробочі, упаковка, склад	3,1%
Інше	0,8%
Без відповіді	4,6%

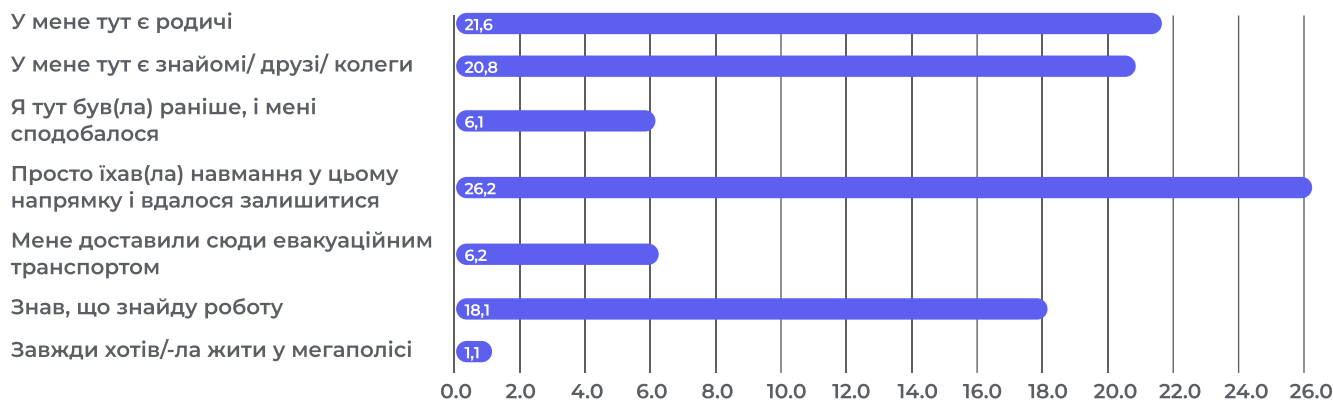
Чи належите Ви, або хтось із членів Вашої родини, до наступних категорій населення?

Учень, студент	18,0%
Пенсіонер	26,1%
Особа з інвалідністю I групи	1,5%
Особа з інвалідністю II групи	7,2%
Особа з інвалідністю III групи	9,7%
Одинокa мати/одинокий батько	6,9%
Батько/мати, що очолює багатодітну сім'ю	2,1%
Домогосподарка	2,5%
Вагітна жінка/у декреті	4,5%
Безробітний	4,9%
Сирота	0,3%
Ветеран/-ка, член сім'ї військовослужбовців, військовополонених	5,8%
Не належу до жодної з перелічених категорій	10,7%

Житлові умови та стабільність проживання

Київ приймає велику кількість внутрішньо переміщених осіб, які залишили свої домівки через збройний конфлікт. Аналіз житлових умов, мотивів переїзду та планів на майбутнє дозволить розробити ефективні стратегії підтримки, які сприятимуть економічній активності та інтеграції ВПО.

Чому Ви приїхали саме до м. Києва?

Отже, основними мотивами обрання Києва як місця для переміщення ВПО є випадковий вибір напрямку з можливістю залишитися (**26,2%**), наявність родичів у місті (**21,6%**) та знайомі або друзі (**20,8%**). Значну частину респондентів також приваблюють робочі перспективи (**18,1%**). Менш поширеними мотивами були попередній позитивний досвід перебування в Києві (**6,1%**), евакуація (**6,2%**) та бажання жити в мегаполісі (**1,1%**).

На яких умовах Ви проживаєте у м. Києві

Орендую житло самостійно/ спільно з родиною	81,6%
Орендую житло спільно з іншими ВПО (друзі/знайомі)	6,4%
Орендую на умовах оплати комунальних платежів в окремому житлі	4,4%
Проживаю безоплатно у місцевих жителів/ волонтерів	0,4%
Проживаю у соціальному житлі	0,6%
Проживаю у місці тимчасового проживання (МТП)	0,7%
Проживаю у друзів/ родичів безоплатно	5,9%

81,6% опитаних ВПО орендують житло самостійно або з родиною. Частина з них проживає безоплатно у друзів чи родичів (**5,9%**), або орендує житло спільно з іншими ВПО, зокрема друзями чи знайомими (**6,4%**). Деякі респонденти орендують житло на умовах оплати лише комунальних послуг (**4,4%**). Значно менше проживає безоплатно у місцевих жителів чи волонтерів (**0,4%**), користується соціальним житлом (**0,6%**) або перебуває у місцях тимчасового проживання (**0,7%**).

Наступний блок анкетування стосувався умов проживання у місцях тимчасового проживання (МТП). Згідно з результатами, лише **0,7%** респондентів зазначили, що проживають у МТП. Через таку невелику кількість відповідей детальний аналіз цього показника є недоцільним, оскільки він не дозволяє зробити статистично значущих висновків.

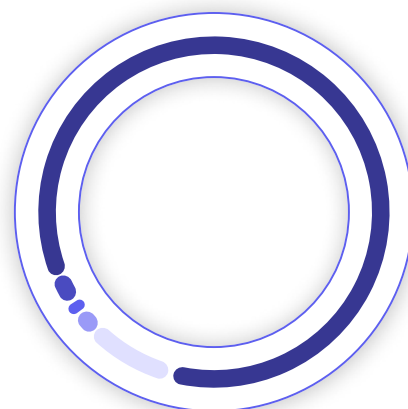
Питання цього блоку не можуть відобразити загальні тенденції через недостатню кількість даних для аналізу.

У подальших дослідженнях варто зосередитися на пошуку сталих та довгострокових житлових рішень для внутрішньо переміщених осіб, які враховуватимуть потреби міста та сприятимуть їхній успішній інтеграції.

Плани внутрішньо переміщених осіб щодо подальшого місця проживання протягом наступних 6 місяців:

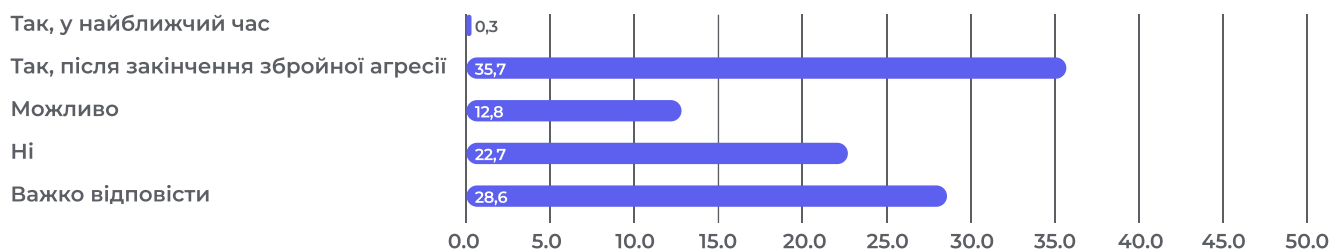
Протягом наступних 6 місяців Ви плануєте залишитися у Києві чи переїжджати в інше місто/країну?

☐	Планую залишитись в Києві	87,4%
☐	Планую повернутися додому	2,9%
☐	Планую переїхати в інший населений пункт в межах України	0,3%
☐	Планую переїхати за кордон	0,8%
☐	Не визначився	8,6%

87,4% респондентів планують залишитися в Києві протягом наступних шести місяців, тоді як **8,6%** ще не визначилися з планами. Лише **2,9%** опитаних мають намір повернутися до свого попереднього місця проживання, **0,3%** розглядають можливість переїзду в інший населений пункт України, а **0,8%** планують переїхати за кордон.

Чи плануєте Ви повернутися до попереднього місця проживання?

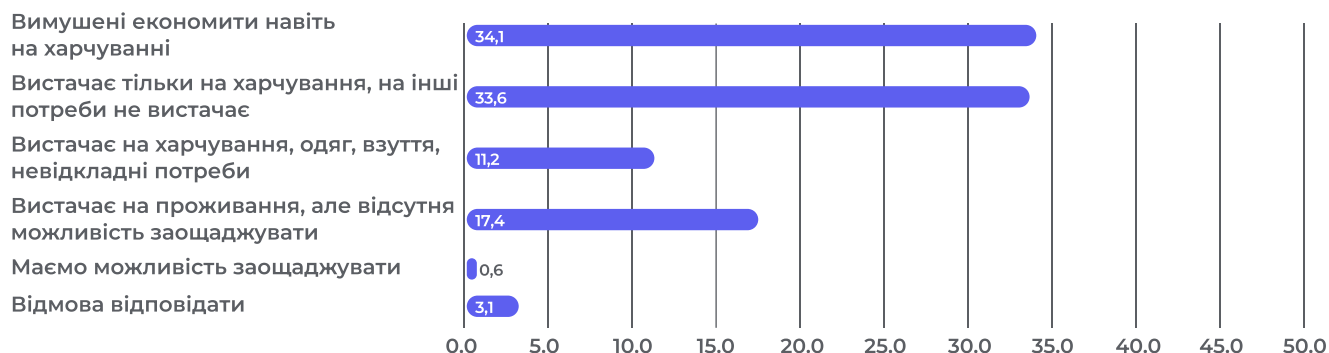
Щодо планів повернення до попереднього місця проживання, **35,7%** респондентів зазначили, що планують повернутися після закінчення збройної агресії. Лише **0,3%** опитаних мають намір повернутися незабаром. **12,8%** висловили невизначеність щодо свого рішення, тоді як **22,7%** не планують повертатися. Крім того, **28,6%** респондентів зазначили, що їм важко відповісти на це питання.

Підсумовуючи, Київ став притулком для багатьох внутрішньо переміщених осіб, змушених покинути свої домівки через збройний конфлікт. Основними мотивами вибору столиці як місця для переміщення стали наявність родичів, друзів, а також робочі перспективи. Більшість ВПО орендують житло самостійно або з родиною, і значна частина планує залишатися в Києві протягом наступних шести місяців. Це підкреслює необхідність довгострокових рішень щодо житла та підтримки інтеграції ВПО у міське середовище.

Фінансова ситуація та основні проблеми

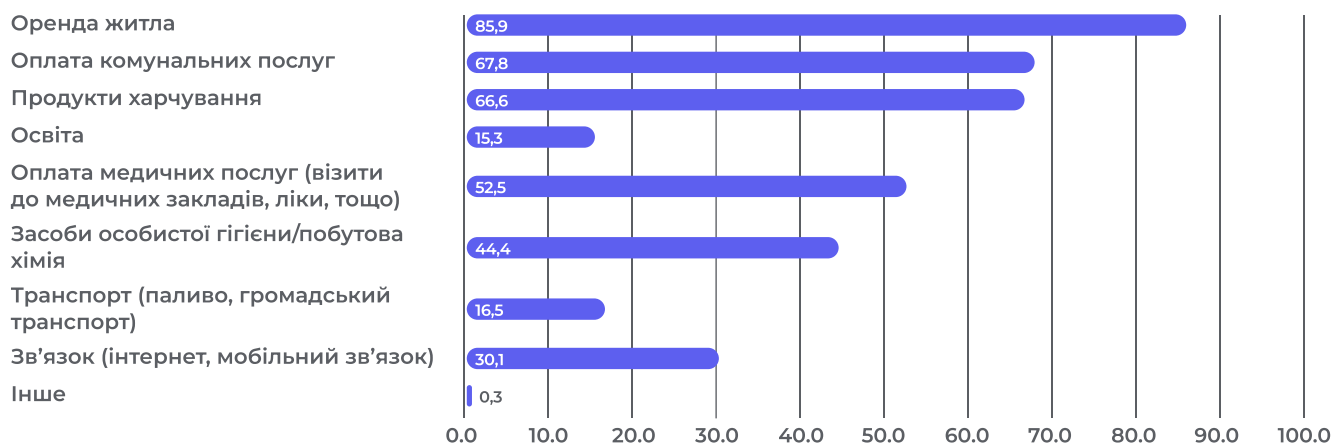
Фінансова ситуація та основні проблеми внутрішньо переміщених осіб у Києві включають аналіз матеріального становища родин, основних категорій витрат та актуальних питань, що впливають на їхнє щоденне життя.

Опишіть матеріальне становище Вашої родини сьогодні?

Таким чином, **34,1%** респондентів вимушені економити навіть на харчуванні, а **33,6%** зазначили, що вистачає лише на харчування, але на інші потреби не вистачає коштів. Лише **17,4%** опитаних ВПО мають достатньо для проживання, але не можуть заощаджувати, і лише **0,6%** мають можливість відкласти кошти.

Які витрати для Вашої родини наразі є найбільш пріоритетними?

Отже, основними витратами опитаних внутрішньо переміщених осіб є оренда житла (**85,9%**), оплата комунальних послуг (**67,8%**) та харчові продукти (**66,6%**). Витрати на медичні послуги становлять **52,5%**, а на засоби особистої гігієни – **44,4%**.

Які з перелічених проблем для вас є найбільш актуальними?

Відсутність роботи, проблеми з працевлаштуванням	13,4%
Проблеми у веденні підприємницької діяльності	2,2%
Затримка виплати заробітної плати	2,5%
Зупинення соціальних виплат/пенсійних виплат	35,8%

Погані умови проживання	12,1%
Дорога вартість комунальних послуг	62,5%
Потребую соціального/тимчасово житла	7,1%
Напружена безпекова ситуація	39,1%
Дорога вартість продуктів харчування	65,7%
Дорога вартість лікарських засобів	60,2%
Відсутність доступу до медичних послуг	7,9%
Відсутність доступу до освітніх послуг	1,4%
Відносини з місцевим населенням напружене	2,5%
Інше	0,2%

Найбільш актуальними проблемами, згідно з опитуванням, є висока вартість продуктів харчування (**65,7%**) та комунальних послуг (**62,5%**). Серед інших значущих проблем респонденти назвали вартість лікарських засобів (**60,2%**) і напружену безпекову ситуацію (**39,1%**). Зупинення соціальних і пенсійних виплат є актуальним для **35,8%** опитаних, тоді як відсутність роботи або проблеми з працевлаштуванням турбують **13,4%**. Погані умови проживання відзначили **12,1%** респондентів, а потреба в соціальному чи тимчасовому житлі – **7,1%**. Менш важливими є такі питання, як відсутність доступу до медичних послуг (**7,9%**), проблеми у відносинах із місцевим населенням (**2,5%**), затримка заробітної плати (**2,5%**), проблеми у веденні підприємницької діяльності (**2,2%**) та відсутність доступу до освітніх послуг (**1,4%**).

Які потреби, як у ВПО у вас наразі найбільш актуальні?

Потреба у фінансовій допомозі	84,2%
Потреба у гуманітарній допомозі (продукти харчування, засоби особистої гігієни, побутова хімія)	70,2%
Потреба у пошуку житла (соціальне/тимчасове), оренді	33,4%
Потреба у психологічній допомозі	15,4%
Потреба у допомозі з отриманням документів у державних установах	8,1%
Потреба у працевлаштуванні	12,9%
Потреба у юридичній консультації	10,9%
Потреба у влаштуванні дитини у дитячий садок/школу	2,7%

Найбільш актуальними потребами ВПО є фінансова допомога (**84,2%**) та гуманітарна допомога, зокрема продукти харчування, засоби особистої гігієни, побутова хімія (**70,2%**). Також важливими є потреба у житлі (**33,4%**), психологічна підтримка (**15,4%**), працевлаштування (**12,9%**), юридична консультація (**10,9%**) та допомога з отриманням документів (**8,1%**). Найменш актуальною є потреба у влаштуванні дитини у дитячий садок чи школу (**2,7%**).

Таким чином, фінансова ситуація внутрішньо переміщених осіб у Києві характеризується значними витратами на базові потреби, такими як оренда житла, комунальні послуги та продукти харчування, що обмежує можливості для заощадження та покращення життєвих умов. Актуальні проблеми, зокрема високі ціни на товари та послуги, а також нестабільність соціальних виплат, створюють додаткові виклики, які впливають на матеріальне становище та якість життя цих осіб.

Доступ до медичних послуг для внутрішньо переміщених осіб у Києві

Внутрішньо переміщені особи у Києві мають різний рівень доступу до медичних послуг та стану здоров'я. Аналіз включає наявність декларацій з лікарями, використання безоплатних та платних медичних послуг, а також фінансові можливості для отримання медичної допомоги.

Згідно з результатами опитування, **67,3%** переміщених українців вже обрали сімейного лікаря у Києві, **13,3%** зазначили, що договору з медиком у столиці не мають, ще **13,3%** – користуються послугами лікаря з попереднього місця проживання, а **2,1%** перебувають у процесі оформлення декларації.

Чи укладена у вас декларація з сімейним лікарем у м. Києві?

☒	Так	67,3%
☐	Ні	17,3%
☐	В процесі оформлення	2,0%
☐	Маю декларацію з сімейним лікарем з попереднього місця перебування	13,3%

За результатами опитування, близько **40,5%** внутрішньо переміщених осіб у Києві користуються медичними послугами безоплатно, а **20,8%** – на платній основі. **13,6%** респондентів ще не потребували медичної допомоги, а **25,1%** мають доступ до медичних послуг, але не можуть фінансово ними скористатися.

Чи є у вас доступ до медичних послуг в місці, де Ви зараз перебуваєте?

☒	Так. Користуюся послугами безоплатно	40,5%
☐	Так. Послугами користуюсь на платній основі	20,8%
☐	Ще не було необхідності в медичних послугах	13,6%
☐	Доступ є, але немає фінансової можливості користуватися	25,1%

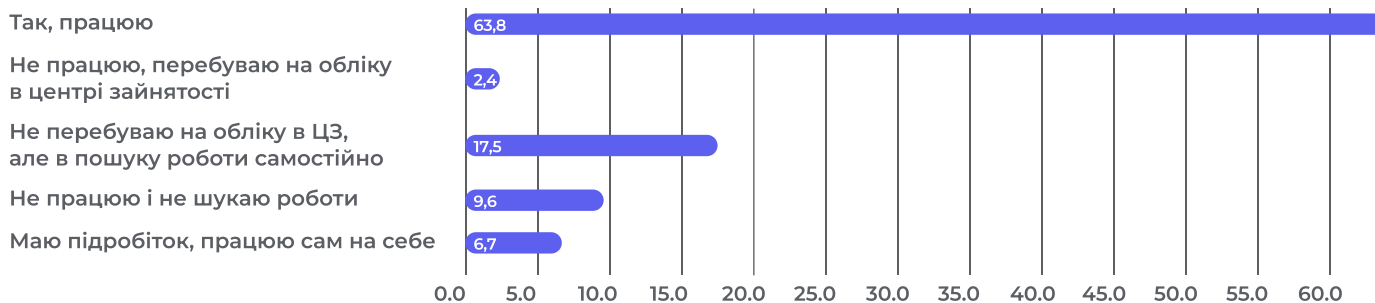
Таким чином, рівень доступу до медичних послуг серед внутрішньо переміщених осіб у Києві є різним: **67,3%** уклали договір з сімейним лікарем у Києві, **13,3%** – у попередньому місці проживання, а **17,3%** не мають декларації в Києві. **40,5%** користуються медичними послугами безоплатно, тоді як **20,8%** оплачують послуги, а **25,1%** не можуть фінансово скористатися доступними послугами.

Ці дані можуть вказувати на певні перешкоди в процесі забезпечення необхідного медичного обслуговування для переміщених українців. Відсутність договору з медиком у значній частини респондентів та високий відсоток тих, хто не може скористатися медичними послугами через фінансові труднощі, свідчить про необхідність покращення інформування щодо можливостей укладання декларацій і підтримки доступу до безоплатних медичних послуг.

Рівень зайнятості та можливості працевлаштування

Рівень зайнятості та можливості працевлаштування ВПО у Києві відображають їхню адаптацію до умов ринку праці та пов'язані з цим виклики.

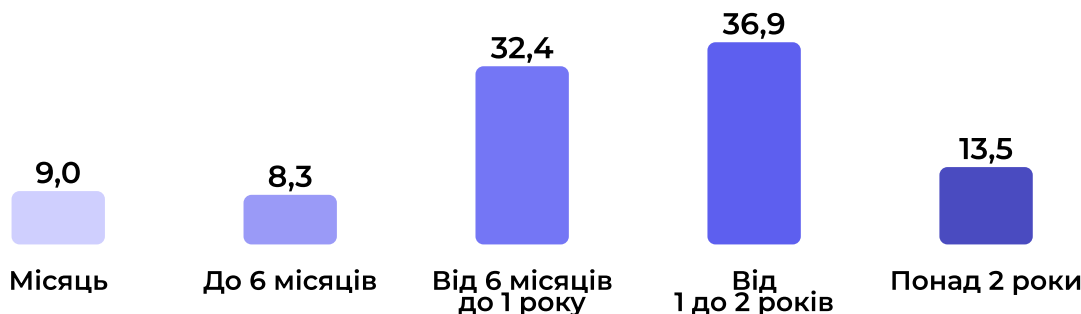
Чи працюєте ви зараз?

За результатами опитування, **63,8%** опитних зазначили, що зараз працюють. **17,5%** не перебувають на обліку в центрі зайнятості, але активно шукають роботу самостійно. **9,6%** – не працюють і не шукають роботи, зокрема, це учні/студенти, пенсіонери, люди з інвалідністю та ветерани/члени сімей військовослужбовців і полонених. **6,7%** – мають підробіток або працюють на себе. **2,4%** – не працюють, але перебувають на обліку в центрі зайнятості.

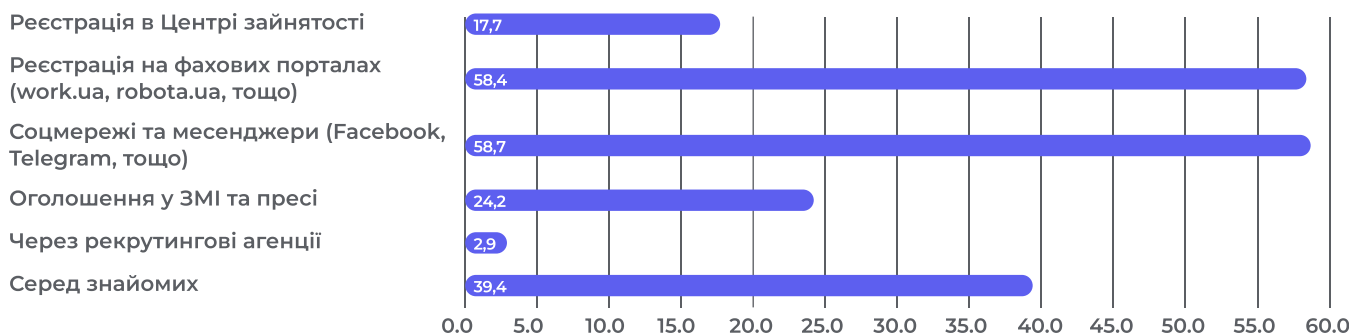
Щодо опитаних, які працюють, **3,3%** зазначили, що їх роботодавець у приймаючій громаді скористався пільгою щодо працевлаштування внутрішньо переміщених осіб. **30,5%** відповіли, що пільгою не користувалися. **66,2%** не знають, чи скористався роботодавець цією пільгою.

Як довго Ви шукаєте роботу?

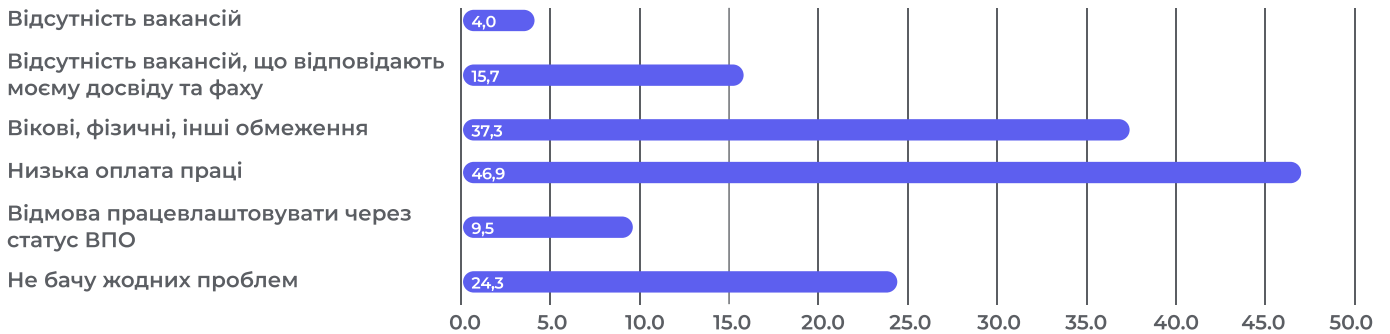
За результатами опитування, **36,9%** респондентів шукають роботу протягом місяця, **32,4%** – до 6 місяців, **13,5%** – від 6 місяців до 1 року, **8,3%** – від 1 до 2 років, а **9%** – понад 2 роки.

Які способи і джерела ви використовуєте при пошуку роботи?

Отже, соціальні мережі, месенджери та фахові портали є найбільш популярними серед респондентів джерелами пошуку роботи – **58,7%** та **58,4%** відповідно. Важливу роль у пошуку відіграють знайомства – **39,4%**, оголошення у ЗМІ – **24,2%**, а також реєстрація в Центрі зайнятості – **17,7%**. Послугами рекрутингових агенцій пошукачі роботи користуються найменше – **2,9%**.

Які недоліки з працевлаштуванням в громаді Ви бачите?

Таким чином, основні проблеми працевлаштування внутрішньо переміщених осіб у громаді охоплюють такі аспекти: низька заробітна плата (**46,9%**), вікові, фізичні та інші обмеження (**37,3%**). Додатково, **15,7%** респондентів вказали на нестачу вакансій, що відповідають їхньому професійному досвіду, а **4%** заявили про повну відсутність відповідних пропозицій.

24,3% опитаних не зазначають жодних труднощів у пошуку роботи.

Слід зауважити, що майже кожен десятий респондент (**9,5%**) зіткнувся з відмовою у працевлаштуванні через статус ВПО. Результати опитування свідчать про необхідність спеціальних заходів для усунення бар'єрів, з якими стикаються ВПО на ринку праці. Серед тих, хто повідомив про відмову у працевлаштуванні через статус ВПО, зазначили, що для їхньої самореалізації та інтеграції допоможуть: фінансова підтримка (**83,3%**), послуги з підтримки фізичного та ментального здоров'я (**55,8%**), професійні курси та здобуття додаткових навичок (**44,2%**), додаткова чи нова освіта (**37,8%**), мовні курси (**35,2%**), консультації з питань відкриття власної справи (**23,1%**), розвиток творчих навичок (**14,7%**), а також підтримка підприємницької діяльності (**11,9%**).

На питання "Чи було релоковане ваше підприємство?" позитивно відповіли **17%** опитаних ВПО. Важливо зазначити, що з наявних даних не можна визначити, чи підприємства переміщені саме в м. Київ або в інші міста, і чи забезпечують вони респондентів робочими місцями.

Отже, рівень зайнятості та можливості працевлаштування серед опитаних внутрішньо переміщених осіб у Києві показують, що більшість вже мають роботу або активно її шукають. Водночас респонденти вказали на проблеми, такі як низька оплата праці, недостатня кількість вакансій, що відповідають їх кваліфікації, та випадки відмови у працевлаштуванні через статус ВПО.

Професійний розвиток та підприємницька діяльність

Залученість ВПО до підприємницької діяльності до і після переміщення показує їхні навички, потребу в навчанні та готовність розвивати власну справу в нових умовах.

Чи займалися Ви підприємницькою діяльністю до переміщення з рідного міста/попереднього місця проживання і чи зареєстровані Ви як ФОП сьогодні?

Ні, не зареєстрований/-а ані зараз, ані раніше	88,5%
Так, зареєстрований/-а у місці попереднього проживання, але не веду підприємницької діяльності	3,4%
Так, зареєстрований/-а у Києві	2,0%
Веду діяльність в Києві, але зареєстрований/-а у рідному місті/місці попереднього проживання	0,8%
Зареєстрований/-а у рідному місті, але втратив бізнес через російську агресію	2,7%
Перебуваю у процесі закриття ФОП	1,6%
Планую відкрити ФОП і провадити бізнес в Києві	1,1%

Згідно з опитуванням, **88,5%** опитаних ВПО не були зареєстровані як фізичні особи-підприємці (ФОП) ні до, ні після переміщення. **3,4%** респондентів зареєстровані як ФОП у місці попереднього проживання, але зараз не ведуть підприємницької діяльності. **2%** опитаних зареєстровані як ФОП у Києві, а **0,8%** ведуть підприємницьку діяльність у Києві, але залишаються зареєстрованими у рідному місті. **2,7%** респондентів втратили бізнес через російську агресію, а **1,6%** перебувають у процесі закриття свого ФОП. Лише **1,1%** планують відкрити ФОП та провадити бізнес у Києві.

Чи намагалися Ви відтворити/розпочати бізнес після переміщення?

☐ Так, відтворив (ла)/ розпочав (ла) свій бізнес	2,8%
☐ Так, але не вдалося/ поки що не вдається	32,4%
☐ Ні, не намагався(лась)	64,8%

Щодо відновлення чи відкриття власної справи після переміщення, **64,8%** зазначили, що не намагалися це зробити, **32,4%** спробували, але не досягли успіху, і **2,8%** змогли відновити або започаткувати бізнес.

48,7% зазначили, що їхні навички, знання та вміння можуть знайти практичне застосування в Києві. У той же час **9,4%** відповіли, що не володіють такими навичками, а **41,9%** не надали відповіді.

Якби респонденти відкривали власну справу в Києві, вони розглядали б різні напрями підприємницької діяльності.

Якщо б Ви відкрили власну справу у м. Києві що б це було?

Ресторанний бізнес/кафе, кав'ярні	17,0%
Торгівля	18,8%
Б'юті сфера	9,9%
Освітні, коучингові послуги	7,1%
Робота з розвитком дітей	1,4%
Виробництво	2,5%
Швидка їжа, пекарня/кондитерська	8,9%
Медичні послуги, реабілітація	5,3%
Мистецтво, дизайн, культура	0,6%
Сфера обслуговування, послуги для населення	4,3%
Ветеринарні послуги, змагазини, притулки для тварин	2,2%
Соціальна робота, допомога літнім людям, ВПО	2,5%
Психологічні послуги	1,4%
Ательє, швейне виробництво	3,2%
Автобізнес	1,4%
Клінінігові послуги	1,3%
С/г, агрономія, озеленення	1,4%
Юридичні послуги	1,3%
Консалтинг, реклама, маркетинг, ЗМІ	1,0%
HR, кадри, рекрутинг, охорона праці	0,1%
Спорт/танці	0,7%
Дозвілля, клуби за інтересами	1,5%
ІТ-бізнес, комп'ютерна техніка	1,8%
Бухгалтерські послуги, аудит	0,8%
Білівництво, ремонт, проектна діяльність	1,0%
Сфера нерухомості, оренда/продаж житла	0,8%
Флористика, магазин квітів	2,5%
Хенд-мейд	2,6%
Мода і стиль, магазин одягу	1,7%
Фото студія	0,1%

Туристичні послуги, послуги гіда	0,7%
Кліматична техніка, сонячна енергетика/збереження електроенергії	0,8%
Логістика	0,8%
Громадська, благодійна організація	0,6%
Інше	1,3%

Лише **4,5%** опитаних мають досвід участі в грантових проєктах для ВПО, тоді як **46,9%** хотіли б спробувати, а **48,5%** не виявляють інтересу до цієї можливості.

Щодо отримання нової професії або проходження курсів для розвитку навичок, **55%** учасників опитування зацікавлені у такій можливості, тоді як **45%** не мають відповідної потреби.

Отже, результати опитування вказують, що більшість переселенців не займалися підприємницькою діяльністю до переміщення та не реєстрували бізнес після. Водночас є зацікавленість у відновленні або започаткуванні власної справи, зокрема, у сферах торгівлі, ресторанного бізнесу та послуг. Значна частина опитаних володіє навичками, які можуть бути застосовані у Києві, і більш ніж половина готові розвивати свої професійні компетенції через навчальні курси. Попри це, досвід участі у грантових проєктах залишається обмеженим, хоча майже половина респондентів зацікавлені в такій можливості.

Взаємодія ВПО з місцевою громадою та соціокультурна інтеграція

Інтеграція внутрішньо переміщених осіб у громаду Києва – складний процес, що вимагає комплексного підходу. Житлові умови, фінансова стабільність, доступ до медичних послуг, можливості працевлаштування та професійного розвитку є ключовими компонентами успішної адаптації. Водночас соціальні, культурні та психологічні заходи допомагають переміщеним українцям відчути себе частиною громади. Взаємодія з місцевими жителями сприяє налагодженню зв'язків та створенню відчуття приналежності.

Так, основними формами взаємодії ВПО з місцевими жителями та органами влади є:

Діти відвідують місцеві навчальні заклади (школа, дитячий садок)	37,5%
Мої діти відвідують спортивні клуби, творчі гуртки	17,1%
Беру участь у місцевих заходах та культурних подіях (свята, фестивалі)	10,2%
Маю знайомих або друзів серед місцевих мешканців (не ВПО)	42,5%
Беру участь у волонтерських ініціативах або громадських організаціях	14,6%
Регулярно взаємодію з місцевими жителями в побутових чи робочих ситуаціях	22,7%
Підписана на місцеві новини/інформаційні канали (групи в соцмережах)	56,9%
Маю роботу в Києві	39,9%
Відвідую спортивні зали, вечірні клуби, цікаве дозвілля	5,6%
Пройшов/-ла офіційні процедури, оформлення документів (наприклад, реєстрація місця проживання, шлюбу тощо) у громаді	13,3%
Зареєстрував/-ла підприємницьку діяльність або створення бізнесу у приймаючій громаді	1,5%
Відчуваю себе тут у безпеці	20,8%
Відчуваю себе комфортно у новому середовищі	13,6%
Ділюся досвідом адаптації у громаді для підтримки новоприбулих	3,9%

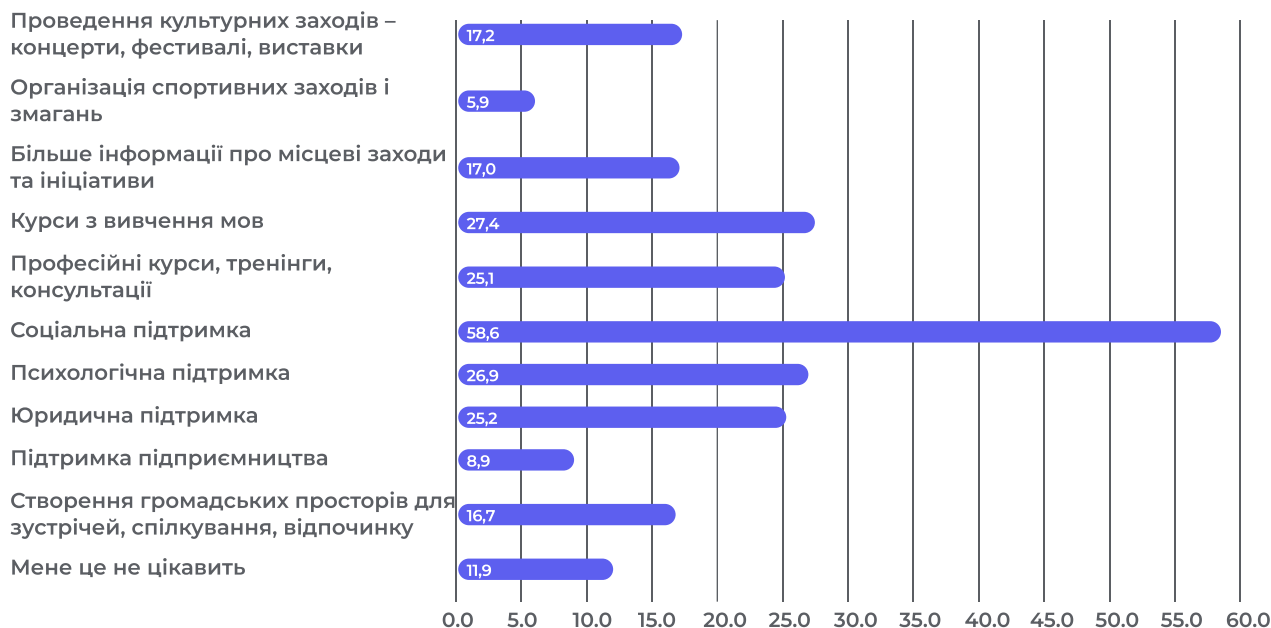
Отже, **найбільш поширені форми взаємодії** ВПО з місцевою громадою у Києві включають:

- підписка на місцеві новини та інформаційні канали **(56,9%)**;
- знайомства або дружні відносини з місцевими мешканцями **(42,5%)**;
- працевлаштування в місті **(39,9%)**.

Найменш поширеними є:

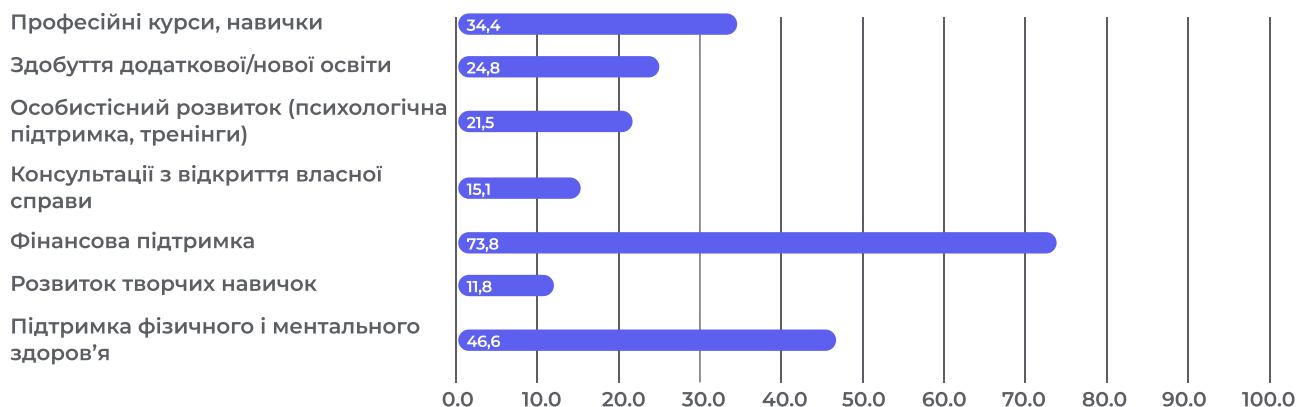
- активності, пов'язані зі створенням бізнесу у приймаючій громаді **(1,5%)**;
- підтримка новоприбулих через обмін досвідом адаптації **(3,9%)**;
- відвідування спортивних залів, вечірніх клубів або інших заходів дозвілля **(5,6%)**.

Які заходи з боку місцевої громади допомогли б покращити Вашу інтеграцію у життя громади?

Згідно з відповідями респондентів, для кращої інтеграції у життя громади найбільш актуальними є соціальна підтримка (**58,6%**), курси з вивчення мов (**27,4%**), професійні курси, тренінги та консультації (**25,1%**), психологічна (**26,9%**) та юридична підтримка (**25,2%**). Також **17,2%** відзначили потребу у проведенні культурних заходів, **17%** – у доступі до інформації про місцеві ініціативи, а **16,7%** – у створенні громадських просторів для зустрічей і спілкування. Підтримка підприємництва цікавить **8,9%** респондентів, організація спортивних заходів – **5,9%**. **11,9%** респондентів зазначили, що вищезгадані заходи їх не цікавлять.

Які можливості для самореалізації Вам допоможуть в інтеграції?

Згідно з результатами опитування, найбільш важливими можливостями для самореалізації, що сприяли б інтеграції, респонденти назвали фінансову підтримку (**73,8%**) та підтримку фізичного і ментального здоров'я (**46,6%**). Також **34,4%** зазначили професійні курси та розвиток навичок, а **24,8%** – здобуття додаткової або нової освіти. Особистісний розвиток через психологічну підтримку та тренінги важливий для **21,5%** опитаних, а консультації з відкриття власної справи – для **15,1%**. Найменш популярною потребою є розвиток творчих навичок (**11,8%**).

Яких послуг не вистачає в приймаючій громаді?

Гуманітарна/фінансова допомога/соціальні виплати/субсидії	6,0%
Безкоштовне житло/компенсація оренди житла	5,2%
Доступу до медичних послуг (в т.ч.стоматологічних)	3,5%
Інформаційних послуг	1,1%
Юридичних/нотаріальних	0,8%
Безкоштовні гуртки/секції/заходи для дітей	0,8%
Зворотнього зв'язку від влади для допомоги	0,4%
Психологічної допомоги/арт-терапевтичних заходів	0,6%
Курси для дорослих/перекваліфікація	0,6%
Роботи і працевлаштування	0,3%
Спорт/дозвілля для дорослих	0,8%
Соціальних послуг, побутових послуг	1,0%
Пільгового проїзду	0,1%
Адаптаційних/інтеграційних	0,5%
Всього вистачає	7,0%
Важко відповісти/без відповіді	71,2%
Розуміння, співчуття від місцевих мешканців	1,3%
Інше	0,1%
Всіх бракує	0,5%
Все є, тільки нам не доступне	0,4%

Отже, **71,2%** опитаних не змогли чітко визначити, яких саме послуг не вистачає в приймаючій громаді. Водночас значна частина респондентів відзначила потребу в гуманітарній і фінансовій допомозі, соціальних виплатах та субсидіях (**6%**), безкоштовному житлі або компенсації орендної плати (**5,2%**), а також доступі до медичних послуг, включаючи стоматологічні (**3,5%**).

Інші потреби, про які зазначали респонденти, включають інформаційну підтримку (**1,1%**), соціальні та побутові послуги (**1%**), а також розуміння і підтримку з боку місцевих мешканців (**1,3%**). Крім того, згадували юридичні послуги, безкоштовні гуртки для дітей і дозвілля для дорослих, хоча ці категорії потреб відзначили менш ніж **1%** опитаних.

7% респондентів вважають, що всі необхідні послуги наявні та доступні.

Таким чином, опитування виявило, що для інтеграції внутрішньо переміщених осіб у громаду Києва важливо забезпечити соціальну підтримку, доступ до медичних послуг, можливості для працевлаштування та професійного розвитку. Також необхідні заходи, що сприяють соціальній взаємодії, створенню громадських просторів та організації культурних подій. Забезпечення фінансової підтримки, доступу до освітніх програм і можливостей для особистісного розвитку є ключовими елементами для успішної інтеграції та самореалізації ВПО.

Висновки

На основі проведеного дослідження сформульовано висновки, які відображають ключові аспекти потреб та умов проживання опитаних внутрішньо переміщених осіб у Києві, а також труднощі їх інтеграції в місцеву громаду:

Житлові умови та стабільність проживання

ВПО обирають Київ через наявність родичів (21,6%), знайомих (20,8%) та можливості працевлаштування (18,1%).

81,6% орендує житло самостійно, проте є й ті, хто мешкає разом з іншими ВПО (6,4%) або тимчасово проживає у місцевих жителів безкоштовно (5,9%).

Більшість опитаних (87,4%) планує залишитися в Києві, однак частина (2,9%) розглядає можливість повернення після завершення воєнних дій.

Фінансова ситуація та основні проблеми

Фінансова ситуація внутрішньо переміщених осіб у Києві залишається складною. 34,1% респондентів змушені економити на харчуванні, а 33,6% мають кошти лише на базові витрати, такі як продукти харчування.

Основні витрати включають оренду житла (85,9%), оплату комунальних послуг (67,8%) та продукти харчування (66,6%).

Актуальними проблемами є висока вартість продуктів, комунальних послуг та складнощі з доступом до медичних послуг. Основні потреби ВПО включають фінансову підтримку (84,2%), гуманітарну допомогу (70,2%) та пошук житла (33,4%).

Доступ до медичних послуг для внутрішньо переміщених осіб у Києві

Внутрішньо переміщені особи в Києві мають різний доступ до медичних послуг. 67,3% респондентів обрали сімейного лікаря у Києві, 13,3% мають договір у попередньому місці проживання, а 17,3% не мають декларації зі столичним медиком.

Безоплатно медичні послуги отримують 40,5% опитаних, 20,8% оплачують їх самостійно, а 25,1% не можуть скористатися медичною допомогою через фінансові труднощі.

Рівень зайнятості та можливості працевлаштування

Серед внутрішньо переміщених осіб у Києві 63,8% мають роботу, 17,5% шукають роботу, а 6,7% займаються підробітками або працюють на себе. Лише 2,4% зареєстровані в центрі зайнятості. Основні способи пошуку роботи включають соціальні мережі (58,7%) та фахові портали (58,4%).

Багато переміщених українців стикаються з проблемами працевлаштування, серед яких є низька заробітна плата, вікові та фізичні обмеження, а також відсутність вакансій за фахом. Ці фактори ускладнюють їхню адаптацію в Києві.

Професійний розвиток та підприємницька діяльність

Більшість опитаних внутрішньо переміщених осіб (88,5%) не займалися підприємницькою діяльністю до переїзду і не зареєстровані як ФОП.

Серед тих, хто намагався започаткувати або відновити бізнес після переміщення, 32,4% не досягли успіху, а лише 2,8% змогли реалізувати свої плани. Основні бізнес-ідеї включають торгівлю (18,8%), ресторанный бізнес (17%), б'юті-сферу (9,9%) та інші напрямки.

Понад половина респондентів **(55%)** виявили зацікавленість у здобутті нових професійних навичок, а **48,7%** вважають, що їхні навички можуть бути корисними у Києві. **46,9%** опитаних готові працювати з грантовими проєктами для розвитку бізнесу.

Взаємодія ВПО з місцевою громадою та соціокультурна інтеграція

Внутрішньо переміщені особи в Києві взаємодіють із місцевими жителями через різні активності, включаючи підписку на місцеві інформаційні канали **(56,9%)**, знайомства з місцевими мешканцями **(42,5%)**, працевлаштування **(39,9%)** та відвідування навчальних закладів дітьми **(37,5%)**.

Для кращої інтеграції у життя громади для опитаних ВПО найбільш актуальними є соціальна підтримка **(58,6%)**, курси з вивчення мов **(27,4%)**, професійні курси, тренінги та консультації **(25,1%)**, психологічна **(26,9%)** та юридична підтримка **(25,2%)**.

Основні потреби для самореалізації внутрішньо переміщених осіб включають фінансову підтримку **(73,8%)**, здобуття нових професійних навичок **(34,4%)**, а також підтримку фізичного та ментального здоров'я **(46,6%)**.

Серед послуг, яких найбільше бракує в приймаючій громаді, респонденти виділяють гуманітарну та фінансову допомогу **(6%)**, безкоштовне житло або компенсацію оренди **(5,2%)**, а також доступ до медичних послуг **(3,5%)**. Водночас **7%** респондентів зазначили, що всіх необхідних послуг вистачає, а **71,2%** опитаних вагалися з відповіддю або не змогли відповісти.

Щодо участі у процесі інтеграції, більшість респондентів **(61,9%)** готові долучитися до заходів, спрямованих на покращення інтеграції, проте вони мають обмежений час для активної участі.

Рекомендації

Ми розробили наступні **рекомендації**, спрямовані на покращення умов проживання та інтеграції ВПО у Києві:

Покращення житлових умов:

- Забезпечити доступ до програм субсидування та компенсації оренди житла для ВПО.
- Запровадити програми соціального житла для ВПО, що дозволять зменшити витрати на оренду та підвищити фінансову стабільність переміщених українців.
- Сприяти розробці довгострокових рішень для тих, хто не може самостійно орендувати житло.

Фінансова підтримка:

- Розширити програми фінансової допомоги для ВПО, зокрема через залучення грантів і міжнародної допомоги для підвищення їхньої фінансової стабільності та самостійності.
- Створити програми підтримки для покриття нагальних потреб найбільш вразливих категорій населення, таких як люди з інвалідністю та літні люди.

Медичні послуги та доступ до охорони здоров'я:

- Розвивати телемедицину для ВПО, особливо для тих, хто має труднощі з доступом до медичних установ.
- Проведення інформаційно-роз'яснювальної роботи серед внутрішньо переміщених осіб щодо їхнього права на безкоштовну первинну медичну допомогу.
- Організувати мобільні медичні бригади для надання допомоги тим, хто має обмежений доступ до медичних послуг.

Працевлаштування та професійний розвиток:

- Розширити програми професійного навчання для ВПО через співпрацю з міським центром зайнятості та освітніми установами.
- Запровадити стипендії для здобуття навичок у сферах з високим попитом на ринку праці Києва.
- Створити спеціальні програми працевлаштування для людей з інвалідністю та літніх осіб, враховуючи їхні потреби та можливості.

Підтримка підприємництва:

- Запровадити інвестиційне кредитування для активізації підприємницької діяльності та економічного розвитку.
- Розробити менторські програми для підтримки бізнес-ініціатив ВПО.
- Облаштування коворкінг-просторів для ВПО з доступом до необхідних ресурсів для розвитку бізнесу.
- Проводити спільні заходи для підприємців серед ВПО та місцевих для презентації продукції, залучати клієнтів і створювати партнерства.
- Забезпечити онлайн-платформи для розвитку бізнесу та просування підприємств ВПО.
- Організувати програми обміну досвідом між ВПО, які вже започаткували бізнес, та тими, хто тільки планує це зробити.

Інтеграція та соціальна підтримка:

З огляду на співпрацю Благодійного фонду "Рокада" з КМДА та створення Інтеграційного Хабу, у цьому просторі можна передбачити наступні активності:

1. Мовні курси:

- Інтенсивні курси української мови для різних рівнів володіння, які забезпечать покращення мовних навичок у середньо- та довгостроковій перспективі.
- Розмовні клуби з можливістю регулярного відвідування для практики мовлення та соціалізації.

2. Психосоціальна підтримка:

- Індивідуальні консультації з психологами, доступні як офлайн, так і онлайн, для забезпечення постійної емоційної підтримки та допомоги в подоланні життєвих труднощів.
- Групові сесії з елементами арт-терапії, що сприяють розвитку емоційної стійкості та створюють безпечний простір для самовираження.
- Лекції та тренінги з управління стресом і розвитку емоційного інтелекту, що проводяться у зручний для учасників час (вечорами або на вихідних), для підвищення психологічної грамотності та навичок саморегуляції.

3. Тренінги з цифрової грамотності та особистісного розвитку:

- Експрес-курси з основ цифрової грамотності та роботи з комп'ютером.
- Майстер-класи з основ підприємництва та маркетингу, що забезпечують швидкий доступ до найважливіших знань.
- Вебінари з особистісного розвитку, доступні в записі для перегляду в будь-який зручний час.

4. Культурно-освітні заходи:

- Майстер-класи та воркшопи;
- Культурні вечори та інтерактивні виставки, які дозволяють зануритись у культуру без значного часового навантаження.

5. Спільні заходи з громадою:

- Екскурсії по Києву з короткими маршрутами для ознайомлення з містом.
- Культурні вечори та обговорення, що організовуються у форматі зустрічей "після роботи".

6. Інші ініціативи:

- Програми менторства, що включають короткі зустрічі або онлайн-підтримку від місцевих підприємців.
- Тренінги з кар'єрного консультування, спрямовані на надання практичних порад у стислому форматі.
- Дитячі заходи, такі як інтерактивні заняття або творчі майстер-класи, що дозволяють забезпечити дозвілля дітей під час участі батьків у заходах.

Список використаної літератури

1. Аналітика внутрішньо переміщених осіб в Україні [Електронний ресурс]/ ДП «Інформаційно-обчислювальний центр Міністерства соціальної політики України». – Режим доступу: <https://www.ioc.gov.ua/analytics?dashboardName=idps>.
2. Управління Верховного комісара ООН у справах біженців (УВКБ ООН). Звіт щодо намірів переміщених осіб в Україні. Звіт 3, лютий 2023 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.unhcr.org/ua/wp-content/uploads/sites/38/2023/02/ukraine_intention_report3.pdf. – Дата звернення: 24.10.2024.
3. Київська міська державна адміністрація (КМДА), IREX, "Єднання заради дії". Особливості адаптації та інтеграції внутрішньо переміщених осіб у Київській територіальній громаді, 28 травня 2024 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://media-stg.kyivcity.gov.ua/kyivcity/sites/26/2024/05/28/Doslidzheniia_VPO_28052024.pdf. – Дата звернення: 24.10.2024.
4. Міжнародна організація з міграції (МОМ). Звіт про ситуацію внутрішньо переміщених осіб в Україні. Раунд 16, 2024 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://dtm.iom.int/sites/g/files/tmzbd11461/files/reports/GPS_IDP_R16_2024_UKR.pdf. – Дата звернення: 24.10.2024.